บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยในปัจจุบัน จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจในทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นในด้าน อุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือพาณิชยกรรม ส่งผลต่อความต้องการปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของประชากรภายในประเทศ สำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมือง ปัจจัยขั้นพื้นฐานเพื่อการอุปโภค บริโภค ย่อมได้มาจากการซื้อขาย โดยอาศัยเงินตราเป็นตัวกลาง แต่สำหรับประชากรผู้อาศัยอยู่ในชนบท หรือในถิ่นทุรกันดาร การดำรงชีวิตประจำวัน อาจต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อการอุปโภค บริโภคเป็นหลัก ทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากรในถิ่นทุรกันดารอย่างหนึ่งก็คือ ทรัพยากรด้านป่าไม้ เนื่องจากโดยสภาพแล้ว ป่าไม้ ย่อมประกอบด้วยทรัพยากรต่างๆ อันได้แก่ พืชพันธุ์ สัตว์ป่า แร่ รวมทั้งที่ดิน และยังเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ล้วนมีความใกล้ชิด ผูกพันกับวิถีแห่งชุมชนในท้องถิ่น และเป็นสิ่งที่สามารถเก็บหานำมาได้โดยแทบไม่ต้องลงทุน

อย่างไรก็ตาม “ทรัพยากรป่าไม้” นั้น เกือบทั้งหมดมักจะมีอยู่ในที่ดินอันเป็นของรัฐ เช่น พื้นที่ “ป่า” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 หรือพื้นที่ “ป่าสงวนแห่งชาติ” ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 รวมทั้งที่ดินประเภทอื่นๆ ที่รัฐได้สงวนหวงห้ามไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ด้วย เช่น ที่ราชพัสดุ ทรัพยากรในที่ดินของรัฐเหล่านี้มีตั้งแต่ ต้นไม้ของป่าชนิดต่างๆ เช่น หน่อไม้ ยางไม้ พืชผักที่กินได้ รวมไปจนถึงที่ดิน ซึ่งการนำเอาทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ย่อมต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายผ่านการพิจารณาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตัวอย่างเช่น การเก็บหาของป่า หรือการตัดไม้ในป่าเพื่อนำมาใช้สอย ประชาชนที่อยู่โดยรอบบริเวณพื้นที่ของรัฐดังกล่าวก็ต้องดำเนินการขออนุญาตทำไม้ หรือเก็บหาของป่าต่อพนักงานเจ้าหน้าที่มิฉะนั้นย่อมมีความผิดตามกฎหมาย ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน นับแต่ที่รัฐได้เข้ามาควบคุม บริหารจัดการการใช้ทรัพยากรของเอกชน ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงสิทธิของบุคคลในการใช้ทรัพยากรป่าไม้จากบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแล้ว จะเห็นได้ว่าสิทธิของบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนมาแต่ดั้งเดิมในท้องถิ่นใด ท้องถิ่นหนึ่งนั้น

ไม่มีความแตกต่างใดๆ เลยกับสิทธิในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของบุคคลเอกชนโดยทั่วไป ทั้งๆที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนับแต่ปีพุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา[1] ได้บัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวของบุคคลที่รวมกันเป็นชุมชนไว้ ว่าให้มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ การที่กฎหมายมุ่งให้ความสำคัญในการแบ่งแยกระหว่างสิทธิของเอกชนกับสิทธิของรัฐในการจัดการดูแลและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ เช่นการแบ่งแยกประเภทของที่ดินตามเอกสารสิทธิ ว่าประเภทใดเป็นของรัฐ และประเภทใดเป็นของเอกชน แต่ยังไม่มีการให้ความสำคัญหรือกล่าวถึงสิทธิของชุมชนไว้แต่ประการใด ทำให้สิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญมักถูกมองข้ามไป นอกจากนั้น การดำเนินการบางอย่างของรัฐ เช่น ประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติหรือพื้นที่อนุรักษ์อื่นๆ โดยมิได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงยิ่งเสมือนการปฏิเสธสิทธิดังกล่าว และกลับสร้างความรู้สึกของการเป็นเจ้าของให้กับบุคคลโดยทั่วไป แทนที่การเคารพสิทธิในการใช้ทรัพยากรตามแบบอย่างที่เคยปฏิบัติกันมาก่อนที่จะมีการรวมศูนย์อำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรไว้ที่รัฐซึ่งทำให้บุคคลทั่วไปมองทรัพยากรว่าเป็นเพียงทรัพย์สิน ที่บุคคลหรือหน่วยงานของรัฐสามารถยึดครองไว้ได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ด้วยการผูกขาดสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆไว้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่มีบทบัญญัติในการรับรอง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างดีที่สุดฉบับหนึ่งของประเทศไทยที่มีการบัญญัติถึงการรับรองสิทธิของกลุ่มคนที่รวมตัวกันเป็นชุมชนในการพิทักษ์รักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นของตน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 66 และ 67 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากตัวบทแล้ว ในเบื้องต้นย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่จะให้กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันเป็นชุมชนมีสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นของตน ทั้งนี้เดิมทีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เคยได้บัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ในมาตรา 46 แต่เนื่องจากความในตอนท้ายได้กำหนดว่า “ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ทำให้การรับรองสิทธิในลักษณะดังกล่าวจำต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด จึงจะสมบูรณ์ตาม

---

[1] ปัจจุบัน ความในมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ได้ให้การรับรองหลักสิทธิชุมชนตามที่ได้มีบัญญัติไว้ใน หมวด 3 ส่วนที่ 12 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (มาตรา 4 “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทย มีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้”).

เจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แต่ตลอดเวลาที่ผ่านมารัฐก็ยังมิได้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าวแต่อย่างใด ทำให้ชุมชนยังไม่สามารถอ้างถึงสิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญได้อย่างเป็นรูปธรรม ในกรณีเช่นนี้ศาลรัฐธรรมนูญเคยได้วินิจฉัยเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 30 ที่ให้อำนาจแก่ ปตท.ในการวางระบบขนส่งปิโตรเลียมเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ โดยการขอใช้พื้นที่ของชุมชนตามความจำเป็นไม่ถือว่าเป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อมาตรา 46 ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับปีพุทธศักราช 2540) เนื่องจากยังไม่มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการรับรองและคุ้มครองสิทธิของชุมชนตามมาตรา 46 ไว้เป็นการเฉพาะ[2] นอกจากนั้นยังมีคำพิพากษาศาลฎีกา[3]ที่วินิจฉัยว่า คำว่า ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมยังไม่มีคำนิยามความหมายหรือขอบเขตที่แน่นอน ทั้งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญก็มีเงื่อนไขที่จะต้องให้มีกฎหมายอนุวัติการออกมาเสียก่อน ซึ่งเป็นในทางเดียวกันกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องหนึ่ง[4] สรุปความได้ว่า “แม้หลักของการตรากฎหมายถือว่า เมื่อได้มีการประกาศกฎหมายฉบับใดในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ผลใช้บังคับของกฎหมายฉบับนั้นย่อมเริ่มตั้งแต่วันที่กำหนดในกฎหมายฉบับนั้น โดยหลักดังกล่าวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นวันที่ได้ประกาศรัฐธรรมนูญในราชกิจจานุเบกษา และถือว่าสิทธิชุมชนตามที่กำหนดไว้ในส่วนที่ 12 มาตรา 66 และมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญได้เกิดขึ้นและได้รับการคุ้มครองแล้วตามรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 303 ของรัฐธรรมนูญ จะเห็นว่ายังจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธินั้นขึ้นใช้บังคับก่อน ซึ่งมาตรา 303 (1) ได้กำหนดระยะเวลาไว้ว่าจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา จึงต้องถือว่าบทบัญญัติมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญยังไม่มีผลใช้บังคับทันที เพราะมีบทเฉพาะกาลตามมาตรา 303 (1) กำหนดให้มีผลใช้บังคับภายใต้เงื่อนไขที่ต้องมีกฎหมายกำหนดรายละเอียดเสียก่อน” และแม้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะได้บัญญัติให้รัฐบาลดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองและคุ้มครองการใช้

---

[2] คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 62/2545 เรื่อง ศาลอาญาส่งคำร้องของจำเลย (นายสุลักษณ์ ศิวลักษณ์ หรือ ส. ศิวลักษณ์) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 30 และมาตรา 53 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 35 มาตรา 44 และมาตรา 46.

[3] คำพิพากษาฎีกาที่ 5818/2549.

[4] บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงตามมาตรา 67 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เรื่องเสร็จที่ 491-493/2552.

สิทธิและเสรีภาพในกรณีต่างๆ ซึ่งรวมถึงสิทธิชุมชนตามความในมาตรา 66 ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 1 ปีนับแต่วันที่ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา[5] แต่จนถึงบัดนี้ก็ยังไม่มีการตรากฎหมายออกมาเพื่ออนุวัติการแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ[6] อีกกรณีหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนคือ คำวินิจฉัยที่ 3/2552 ซึ่งได้วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีเจตนารมณ์ให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้รับรองไว้มีสภาพบังคับได้ทันทีที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้บังคับโดยไม่ต้องรอให้มีการบัญญัติกฎหมายอนุวัติการมาใช้บังคับก่อน นั่นย่อมหมายความว่า หลักสิทธิชุมชนสามารถมีสภาพบังคับได้ทันที ซึ่งมีความเห็นต่างจากคำวินิจฉัยที่ 62/2545 ที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้า ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 66 ได้ตัดเอาคำว่า “ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ที่เคยมีอยู่ในมาตรา 46 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ออกไป

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งเกี่ยวกับหลักการรับรองและคุ้มครองสิทธิของชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่มีความแตกต่างกันก็คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการตัดเอาคำว่า “ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ออกจึงมีผลทำให้หลักการรับรองและคุ้มครองสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญมีผลทันทีที่ประกาศใช้โดยไม่จำต้องรอให้มีการตรากฎหมายมาอนุวัติการแต่อย่างใด ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2552 ถึงแม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญได้วางหลักการไว้เช่นนี้แล้ว ก็ไม่อาจทำให้ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชนหมดไปได้ เพราะในอดีตที่ผ่านมาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนในส่วนที่เป็นทรัพย์สินของรัฐมักอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด การให้สิทธิดังกล่าวแก่ชุมชนจึงยังขัดแย้งต่อความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพราะแต่เดิม การใช้ทรัพยากรป่าไม้จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุมัติ อนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเสียก่อน ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงในมิติของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐแล้ว การอยู่อาศัยในพื้นที่ป่า การทำไม้หรือการเก็บหาของป่าเพื่อการยังชีพของชุมชนโดยไม่ได้รับอนุญาตย่อมมีความผิดและจะต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ทำให้เกิดปัญหาแก่ชุมชนที่อยู่อาศัยในถิ่นทุรกันดาร

---

[5] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 303.

[6] คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2552 เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายไพบูลย์ กองเกิด กับพวกรวม 211 คน) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 46 วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 56 วรรคสอง และมาตรา 59 หรือไม่.

นอกเหนือไปจากนั้น ยังคงมีปัญหาอีกหลายประการเกี่ยวกับการรับรองและคุ้มครองสิทธิของชุมชนตามหลักการของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ คำว่า “ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม” ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 66 มีความหมายว่าอย่างไร ขอบเขตการใช้ทรัพยากรต่างๆ ซึ่งรวมถึงทรัพยากรในด้านป่าไม้ตามที่บัญญัติไว้ มีความกว้างขวาง ชัดเจนเพียงใด และสาระสำคัญแห่งการใช้สิทธิดังกล่าวจะดำเนินไปในรูปแบบใด เมื่อยังไม่มีกฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการบัญญัติให้สิทธิดังกล่าวแก่ชุมชนในลักษณะนี้จะมีผลทำให้กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญด้วยหรือไม่ เพราะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรอง

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงจูงใจ ที่จะกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา โดยถือเอาความสมดุลระหว่างการรับรองและคุ้มครองสิทธิของชุมชนตามรัฐธรรมนูญกับการพิทักษ์รักษาทรัพยากรของชาติให้คงอยู่ เป็นเป้าหมายหลัก ซึ่งจะต้องอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ชุมชนมีสิทธิในการใช้ทรัพยากรด้านป่าไม้อย่างเหมาะสมโดยไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งมีส่วนในการเป็นเจ้าของประเทศด้วยเช่นกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชน
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้และรูปแบบการรับรองสิทธิชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการรับรองสิทธิชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ของประเทศไทยโดยเปรียบเทียบกับการรับรองสิทธิการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในต่างประเทศ
4. เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ให้เกิดประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจในสถานภาพของชุมชน และใช้กฎหมายเพื่อกำหนดรูปแบบ แนวทางการใช้สิทธิในทรัพยากรของชุมชนไว้เป็นการเฉพาะ รวมทั้งต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรซึ่งปัจจุบันยังขาด

ความเหมาะสมและไม่สอดคล้องกับการรับรองสิทธิชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนมีสิทธิในการใช้ประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลทรัพยากรป่าไม้ของประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืนตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีอันเป็นฐานที่มาของชุมชน รวมทั้งรูปแบบ หลักเกณฑ์และวิธีการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนของประเทศไทยโดยนำแนวทางการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการใช้ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในต่างประเทศมาเปรียบเทียบ เพื่อค้นหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของไทยให้สามารถรับรองสิทธิชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Research) โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ คำอธิบายกฎหมาย งานวิจัย คำพิพากษาของศาล ทั้งในรูปแบบเอกสารและในแหล่งข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และ พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขที่เหมาะสม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดพื้นฐานและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชน
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้และรูปแบบการรับรองสิทธิชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ที่เหมาะสม
3. ทำให้ทราบถึงผลการวิเคราะห์ปัญหาการรับรองสิทธิชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ของประเทศไทยและรูปแบบ หลักเกณฑ์ การใช้สิทธิและประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในต่างประเทศ
4. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน